

V vsem okrajnem glavarstvu so 4 sodnijski okraji s sodiščem in z davkarijami.

Krški sodnijski okraj šteje 15.915 ljudi, 4 občine (Krško s 5228, Raško s 3147, Studeniško s 3101 in Cerkljansko s 4439 stan.) ter 143 krajev (vasi).

Kostanjeviški okraj šteje 11.652 stan. in 4 občine (Kostanjevica 2452, Št. Jarnej 3866, Dolina Vel. 3236, Križ 2098 stan.) ter 139 krajev (vasi).

Mokronoški okraj šteje 14.457 ljudi, 6 občin (Šmarjeta 2363, Mokronog 2405, Št. Rupert 4345, Trebelno 1967, Škocijan 2526 in Tržiše 851 ljudi) in 124 krajev.

Radeški okraj ima 8999 ljudi, 4 občine (sv. Križ-Svibno 2316, Dvor (Št. Janž) 2178, Radeče 2503, Boštanj 2002 ljudi) ter 55 krajev (vasi).

V vsem okraji je 22 župnij (fará), 18 političnih občin, 461 krajev, mesti ste 2, trga 2, 457 pa vasi. Največja župnina je Leskovška (6727 stan.), največja občina je Krška (5228 stan.), največje mesto Krško (900 stan.), največji trg Mokronog (855 stan.), največja vas Leskovec (574 stan.).

### Dodatek k zgodovinskim opisom.

O najstarejši zgodovini Krškega okraja se nam potrebno zdi še nekaj dodati.

O Krškem ob Savi je govor že l. 895. po Kr., ko je cesar Arnulf daroval nekemu Valtunu posestva v Rajhenburgu in v Krškem. Leta 1141. se imenuje Bertold lastnik Krškega gradu. Leta 1189. se pa navajajo grofi Bogen kot lastniki, ki so imeli tudi Mokronog, Rako in druge kraje tod. L. 1137. se navaja Henrik kot lastnik Mokronoškega gradu, o katerem je govor n. pr. tudi l. 1256. L. 1370. se imenuje kapelica v Mokronogu. — O Kostanjevici je govor še l. 1091; v tem letu je prišla namreč v last grofu kranjskemu (gorenjskemu) Popu, dočim je velik del posestev ob Savi in Krki spadal takrat oglejskim patrijarhom. — O nekdanjem kartuzijanskem samostanu v Pleterjah (v fari Št. Jarnejski) imamo dostaviti, da je tu stal že v 12. stoletji grad Sicherstein (l. 1147. se imenuje Rudiger S.); od posestnikov enacega imena, kupil je grad Celjski grof Hermann II. in napravil iz njega samostan.

Mnogo zanimivega bi se še dalo navesti iz zgodovine teh krajev; toda opis bi postal preobširen in morebiti tudi preučen za kroge, katerim je namenjen.

## D o p i s i.

**Iz Trsta.** † Anton vitez Klodič-Sabladoski, nadepolni sin obče spoštovanega našega c. k. deželnega šolskega nadzornika, umrl je tu 11. preteč. meseca, star 21 let. Lehka mu bodi zemljica!

**Iz Gorice,** v 24. dan maja. (Mestna in okoliška okrajna učiteljska konferenca. Izpiti o učiteljski sposobnosti.) V 14. dan t. m. je imelo Goriško mestno ljudsko-šolsko učiteljstvo okrajno konferenco, o kateri bi sicer ne imel »Učit. Tovariš«, kot slovenski šolski list, ničesar sporočati — kajti naše komunalne šole so izključivo italijanske — ako bi po §. 4. ministerskega ukaza z 8. maja 1872. l. ne bilo dolžno udeležiti se te konference tudi učiteljsko osebje tukajšnjega c. k. izobraževališča, deske in dekliške vadnice, mej kojim je 14 Slovencev, oziroma Slovenk.

Dnevni red bil je takrat le kratek; imel se je izbrati jeden odposlanec k prihodnji deželni učiteljski konferenci. Takoj začetka pa predlagal je prof. dr. K., naj bi se zborovanje vršilo v nemškem jeziku (do zdaj se je to godilo v italijanščini), in sicer zato, ker so skoro vsi udeleženci zmožni nemščine, v tem ko je italijanščina marsikomu popolnoma tuja. Temu nasproti je

nasvetoval prof. Kl., naj bi bilo vsakemu dovoljeno posluževati se materinega jezika, za koji predlog je tudi glasovala večina konference. In res se je govorilo potem većinom nemški, in volil se je jeden zapisnikar, zmožen slovenskega, nemškega in laškega jezika.

Da se niso Slovenci užé takrat posluževali svojega materinega jezika, bil je menda vzrok nekaka krotkost in bolj formalen značaj celega zborovanja. Prihodnjič pa, ko pride na dnevni red kako pedagogično vprašanje, smemo biti prepričani, da se bode v šolskem poslopji našega lahonskega magistrata glasila tudi slovenščina.

Za odposlanca k deželni učiteljski konferenci predlagala je mestna učiteljica Vogrič (menda v sporazumenji sè svojimi tovarišicami) glavnega učitelja prof. T., a mestni učitelj J. se je temu protivil rekoč, da ker se bodo pri prihodnji deželni konferenci pregledovali učni načrti, je treba za to ljudskega učitelja, ki je imel priliko dejansko se seznaniti z učnimi načrti. In vnel se je mej njima prav živahen dvogovor. A ko se je J. mej posvetovanjem mej mestne učiteljice podal, bila mu je lahka stvar pregovoriti je, da so njega volile. Zopet lep dokaz, kako malo je ženska sposobna za parlamentarno življenje.

Kot curiosum bi imel sporočiti predlog komunalnega učitelja iz Ajševice\*), da deželni šolski svet preskrbi izdanje slovensko-italijanske slovnice za ljudske šole, koje on tako nujno potrebuje. Pa ta slovnica naj ne bode pisana v hrvatskem (takó!! hotel je reči: v slovenskem pismenem) jeziku, ampak v takem slovenskem jeziku, kot ga ljudstvo govori (tedaj v dijalektu!!). Temu predlogu kot dodatek nasvetoval pa je hudomušno vadničen učitelj K., naj se spiše tudi italijansko-slovenska poučna knjiga, da bode mogoče tudi laškim mestnim otrokom učiti se slovenskega jezika, koji predlog je naše Lahe jako zbodel. Ker je pa v zalogi šolskih bukev prvemu predlogu primerna knjiga užé izšla, opustila sta se oba predloga.

Učitelji Goriške okolice imajo prihodnjo sredo okrajno učiteljsko konferenco v Solkanu. Kakor je iz dnevnega reda razvidno, bode se poleg oficijalnega poročila nadzornikovega o nadziranji šol volil namestu umrlega Štandreškega učitelja K. zastopnik v okrajni šolski svet in odposlanca k deželni učiteljski konferenci. Razpravljali se bosti dalje zadači: »Kako naj učitelj vzbuja in goji pravost pri mladini?« — »Vážnost šolskih vrtov.« — Vážna točka dnevnega reda je slednjič vprašanje o vplivu šolske novele na primorske učne načrte. Jako radoveden sem, ali se tudi Goriški okoliški učitelji izrekó v istem smislu kot Kraški.

Izmej štirih učiteljic prestali sti dve izpit iz francoščine s prav dobrim, Slovenka in Italijanka pa izpit za ljudske šole s povoljnim uspehom.

**Iz Krškega.** »Opis Krškega okrajnega glavarstva«, ki se je v »Učit. Tovarišu« lani in letos tiskal, izšel bode v posebni knjižici, kateri bode pridejan tudi zemljevid omenjenega obsega z načrti Krškega in Kostanjeviškega mesta ter Mokronoškega in Radeškega trga. Knjižica bode stala 30 kr., po pošti 35 kr. J. Lapajne.

**Iz Metlike.** V mnogih krajih po Dolenjskem razsaja užé dalje časa kozja bolezen. Tudi naša štirirazrednica je užé od 1. aprila t. l. vsled te bolezni zaključena. Kdaj bomo zopet začeli poučevati, se še dobro ne vé; po mnenji gospoda dr. Eržena iz Črnomlja mogoče, da odpremo šolo po binkoštnih praznikih, če do tedaj nikdo več ne zbolí. Bolezen sicer ne razsaja posebno hudo; a komaj preneha tñ, užé se prikaže tam, tako da se s poukom pričeti ne more. Kakor mi je pravil hrvatski učitelj J. iz Žakanja, prikazujejo se kože tudi užé onkraj Kolpe. — Kako dolgočasno je, če učitelj praznuje mej šolskim letom, ko drugi tovariši uspešno delujejo v šoli na polji národne izomike, uvidevamo tukajšnji učitelji. »Da bi se le kmalu pričela šola«, je naša jedina želja; vsaj človek od dolzega časa ne vé, kaj bi počel. Daj Bog, da bi bolezen popolnem prenehala!

**Iz Ljubljanske okolice.** Učiteljska konferencija za okraj Ljubljanske okolice bode v 16. dan julija t. l. po tem le vzporedu: 1. Poročilo okrajnega nadzornika. — 2. Slovnico obravnavanje berila, praktično z učenci višjega oddelka (g. Pr. Ušeničnik). — 3. Vzroki slabe hoje v šoli in kako bi se odpravili (gg. J. Črnè, Govekar). — 4. Šolske knjige za prihodnje šolsko leto (g. Kermavner). — 5. Posamezni nasvèti.

**Iz Ljubljane.** (Cesarski dar.) Njih Veličanstvo presvetli cesar blagovolil je za šolsko zgradbo v Prežganji iz svoje blagajnice podeliti dve sto goldinarjev.

\*) Ajševica je slovenska vasica v Goriški okolici, ki pa spada pod mestno občino. Do tekočega leta hodili so Ajševski otroci v šolo v Kronberg, letos pa se je mestni magistrat Ajševcev usmilil, ustanovil jim je šolo, a za učitelja poslal necega laškega reveža, ki ima nalogo, slovenskim otrokom vtepati v glavo laščino, ter le za silo lomi slovenščino, kar njegov predlog pač jasno kaže. Dopisnik.

— Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta v dan 10. preteč. m. Določili se, da se bode v Trzinu (blizu Mengiša) ustanovila nova enorazrednica in da se bode dvorazrednica v Mengišu razširila v trirazrednico, tako tudi enorazrednica v dvorazrednico v Dolu. — Prošnje za prof. službo na gimnaziji oddajo se na višje mesto. — Reši se vprašanje o jezikovem pouku na neki srednji šoli. — Prošnja za napravo otroškega vrta odda se na višje mesto. — Dva učitelja se za trdno postavita. — Rešijo se pritožbe o kaznih za šolske zamude in za denarne pomoči.

— Podpora 6000 gld., katero je dala kranjska hranilnica za zidanje novih šol, razdelil je c. kr. dež. šolski svet za leto 1884. tako-le: Za zidanje nove šole v Velikih Poljanah 500 gld.; za popravljane in prizidanje šole v Dolenji Vasi 500 gld.; za popravljane in prizidanje šole v Slavini 150 gld.; za zidanje nove šole v Ustjah 200 gld.; za zidanje nove šole v Ostrožnem Brdu 300 gld.; za prenavljanje šole v Šent Petru 150 gld.; za prizidanje šole v Trnju 100 gld.; za zidanje nove šole v Gorenjem Logatcu 500 gld.; za zidanje nove šole v Doblicah (Črnom. okraja) 1000 gld. Ob enem je dež. šolski svet priporočil velesl. deželnemu odboru, da naj dovoli v isti namen iz normalnega šolskega zaklada jednako svoto. Za zidanje nove šole v Šmihelu pri Žužemberku 700 gld.; za prenavljanje in prizidanje šole v Kropi 500 gld.; za zidanje nove šole v Pečah 500 gld.; za zidanje nove šole v Št. Juriji pri Izlakah 700 gld.; za popravilo in prizidanje šole v Spodnjem Semonu 100 gld.; za popravilo in prizidanje šole v Vrbovem 100 gld.

— Zrelostne preizkušnje na tukajšnjih c. k. izobraževališčih za učitelje in učiteljice bodo pismene od 9. do 14. t. m., ustne pa se bodo začele 30. t. m. najprej na moškem, potem pa na ženskem učiteljski.

— Uradna konferencija za tukajšnji mestni okraj je bila 29. preteč. m. Prihodnjič bomo o tej skupščini obširneje poročali.

— V šolskem oddelku Ljubljanskega mestnega zbora so zdaj po volitvi s 13. preteč. m. ti-le gg.: dr. Derč Jos. (načelnik), dr. Dolenec Henrik, Gogala Ivan (načelnikov namestnik), Ravnihar Fr., dr. Tavčar Ivan, Valentinčič Ign. in dr. Zarnik Val.

— Odbor »Slovenskega učiteljskega društva« ima v četrtek 5. t. m. popoldne ob 2. sejo, h kateri uljudno vabi

**predsedništvo.**

### Razpisi učiteljskih služeb.

**Na Kranjskem.** Služba ljudskega učitelja in šolskega voditelja v Drašiči s 400 gld. letne plače in s stanovanjem. — Učit. služba na dvorazrednici v Dragotušu s 400 gld. letne plače in s stanovanjem in II. učit. služba na dvorazrednici v Vinici s 400 gld. letne plače in s stanovanjem. Prošnje do 10. junija t. l. pri c. k. okrajnem šolskem svetu v Črnomlju. — Učit. služba na enorazrednici v Doleh s 400 gld. letne plače in s stanovanjem. — Učit. služba na enorazrednici na Poljici s 400 gld. letne plače in s stanovanjem. Prošnje do 10. junija t. l. pri c. k. okrajnem šolskem svetu v Litiji.

**Na Goriškem.** Na c. k. učiteljskem izobraževališči v Gorici razpisano je ravnateljevo mesto z dohodki, določenimi v postavi s 15. aprila 1873. l., drž. zak. št. 48. Prosilci morajo dokazati, da so sposobni poučevati pedagogiko in voditi praktične vaje ter da poznajo nemški, slovenski in italijanski jezik. — Na c. k. deški vadnici, ki je združena z imenovanim učiteljskim, razpisani sta dve podučiteljski mesti in eno mesto pomožnega učitelja s plačo podučitelja. Prosilci za prvi mesti morajo dokazati sposobnost za poučevanje na ljudskih šolah z nemško-italijanskim, oziroma z nemško-slovenskim učnim jezikom. Za eno omenjenih mest zahteva se tudi znanje hrvatskega jezika, ki se mora dokazati. Prosilci za mesto pomožnega učitelja naj dokažejo sposobnost za poučevanje v tretji vrsti (grupi) učnih predmetov za meščanske šole, posebno pa sposobnost za poučevanje risanja na učiteljskih izobraževališčih, in znanje nemškega ter italijanskega ali slovenskega učnega jezika. Prošnje naj se podajo do 30. junija t. l. deželnemu šolskemu svetu za Goriško in Gradiško v Trstu.

### Premene pri učiteljstvu.

**Na Kranjskem.** G. Jos. Bozja, učitelj na enorazrednici v Begúnjah, imenovan je nadučiteljem na dvorazrednici v Košani. — G. Jak. Zebrè, bivši učitelj v Šiški, pride zač. v Begúnje. — G. Mih. Kos, učitelj v Krašnji in g. Jan. Bartel, učitelj v Grahovem, sta za trdno postavljena.